

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 2006
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

A. Το ότι λοιπόν πρέπει να θεσπίσουμε νόμους για την παιδεία και να ορίσουμε αυτή να προσφέρεται από το κράτος, είναι φανερό. Το ποιος θα πρέπει να είναι ο χαρακτήρας αυτής της παιδείας και το πώς πρέπει κανείς να εκπαιδεύεται (τα δύο αυτά ερωτήματα) δεν πρέπει να διαφύγουν την προσοχή μας. Διότι σήμερα υπάρχουν διαφορετικές απόψεις ως προς το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Δε θεωρούν δηλαδή όλοι τα ίδια πράγματα ως απαραίτητα να τα μαθαίνουν οι νέοι, για να αποκτήσουν αρετή ή να ζήσουν άριστο βίο, ούτε είναι φανερό αν η παιδεία πρέπει να έχει ως στόχο της περισσότερο την καλλιέργεια του νου ή τη διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα. Αν ξεκινήσουμε από την εκπαίδευση που παρέχεται σήμερα, η έρευνά μας θα βρεθεί αντιμέτωπη με μεγάλη σύγχυση και καθόλου φανερό δε θα γίνει αν πρέπει να ασκούμαστε στα χρήσιμα για τη ζωή ή σ' αυτά που τείνουν στην αρετή ή σ' αυτά που απλώς προάγουν τη γνώση διότι όλες αυτές οι απόψεις έχουν βρεί κάποιους υποστηρικτές. Και γι' αυτά που οδηγούν στην αρετή δεν υπάρχει καμία απολύτως συμφωνία – διότι όλοι έχουν καταρχήν την ίδια ιδέα για την αρετή που τιμούν, ώστε να είναι φυσικό να υποστηρίζουν διαφορετικές γνώμες και προς την άσκηση της.

B.1. Ο Αριστοτέλης διατυπώνει κάποιους προβληματισμούς σχετικά με το περιεχόμενο και τους στόχους της εκπαίδευσης, για να συνεχίσει και να ολοκληρώσει το έργο του. Στην αρχή της ενότητας διατυπώνει δύο θέσεις :

1) Τα θέματα της παιδείας πρέπει να ρυθμίζονται νομοθετικά και 2) Η παρεχόμενη παιδεία πρέπει να είναι δημόσια, κοινή δηλαδή για όλους.

Στην συνέχεια διατυπώνονται κάποια ερωτήματα, όπως ποιο πρέπει να είναι το περιεχόμενο της παρεχόμενης γνώσης για να αποκτήσουν οι νέοι την αρετή και να ζούν καλύτερα. Εξετάζοντας την παιδεία που παρέχεται στις μέρες του (έμποδών παιδείας), διαπιστώνει ότι δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς τους στόχους της, καθώς άλλοι υποστηρίζουν πως πρέπει να στοχεύει στην όσο το δυνατό καλύτερη ζωή (τα χρήσιμα προς τόν βίον), άλλοι σε όσα οδηγούν στην αρετή (τα τείνοντα προς την άρετήν) και άλλοι πάλι σε όσα προάγουν τη γνώση (τα περιττά).

Εξάλλου από την εξέταση της «έμποδών παιδείας», της παιδείας στην εποχή του Αριστοτέλη, οδηγούμαστε στη διαπίστωση ότι ανταποκρινόταν άμεσα στους παραπάνω στόχους. Σ' ένα παρακάτω χωρίο αναφέρει ο Αριστοτέλης τι αποτελούσε συνήθως την παιδεία του καιρού του : (α) ανάγνωση και γραφή, (β) γυμναστική (γ) μουσική (δ) (μερικές φορές) σχέδιο και ζωγραφική (η αριθμητική δεν αναφέρεται, γιατί διδάσκονταν στο σπίτι και όχι στο σχολείο). Για την ανάγνωση, το σχέδιο και τη ζωγραφική, ο Αριστοτέλης λέει ότι είναι χρήσιμα προς τον βίον, για τη γυμναστική ότι συντελεί στην καλλιέργεια της ανδρείας και για τη μουσική ότι και χρησιμότητα για τη ζωή έχει και ηθική επίδραση στον άνθρωπο ασκεί.

- B.2.** Ο Αριστοτέλης θεωρεί ότι βασικός στόχος της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι η ανάδειξη του σώματος, του νου και εν γένει της προσωπικότητας του ατόμου για την επιτέλεση ενάρετων πράξεων ως αποτέλεσμα ελεύθερης βούλησης, χωρίς τη χρήση βάναυσων ή καταπιεστικών μεθόδων. Πιο συγκεκριμένα θεωρεί ότι, καθώς οι ασχολίες και τα έργα διακρίνονται σε αυτά που ταιριάζουν και σ' αυτά που δεν ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους, οι νέοι θα πρέπει να διδάσκονται τα στοιχεία εκείνα που τους οδηγούν στην καλλιέργεια του ήθους, που δεν τους καθιστούν τιποτένιους, βάναυσους και ευτελείς, που δεν τους εξαγριώνουν αλλά τους προετοιμάζουν σωματικά και πνευματικά προκειμένου να δεχτούν και να επιτελέσουν μια σειρά ενάρετων πράξεων. Προβάλλει μια τεχνολογική μορφή εκπαίδευσης με ευρύτερους ηθικούς και πνευματικούς στόχους
- B.3.** Ο Αριστοτέλης επανειλημμένα τονίζει τη σπουδαιότητα της παιδείας, που πρέπει να είναι μία και η ίδια για όλους και η φροντίδα γι' αυτήν πρέπει να ανήκει στο δημόσιο και όχι ν' αφήνεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Η αρμονική συνύπαρξη στην πόλη, η αυτάρκεια και το εὖ ζῆν είναι κοινοί στόχοι για όλους, άρα κοινή πρέπει να είναι και η παιδεία, που είναι υποχρέωση του νομοθέτη και του πολιτικού. Ας μην ξεχνάμε πως το θέμα της παιδείας των νέων είναι και πολιτικό θέμα, αφού αν παραμεληθεί, βλάπτει πριν απ' όλα το ίδιο το πολίτευμα.
Με την δημόσια και ανθρωπιστική παιδεία ο νομοθέτης θα κατορθώσει να δημιουργήσει πολίτες ικανούς να σέβονται τους νόμους, να στοχεύουν στο κοινό καλό και να χρησιμοποιούν τα όπλα με τα οποία είναι εφοδιασμένοι από τη φύση για να υπηρετήσουν την αρετή και τη φρόνηση, για καλούς σκοπούς. Εξάλλου μόνο με μια τέτοιας ποιότητας παιδεία, ο πολίτης θα κατανοήσει την σπουδαιότητα της δικαιοσύνης ως βασικού συστατικού της πόλης, αλλά και αναγκαίου στοιχείου για να εξασφαλιστεί η τάξη στην πολιτική κοινωνία. Μια παιδεία που καλλιεργεί τον ατομικισμό και την επικράτηση του προσωπικού συμφέροντος σε βάρος του κοινωνικού, θα μετατρέψει τον άνθρωπο στο πιο ανόσιο, το πιο άγριο απ' όλα τα όντα, όπως αναφέρεται και στο μεταφρασμένο απόσπασμα.
Αυτός λοιπόν που πρέπει να στοχεύσει στο κοινό καλό και την αρμονική συνύπαρξη είναι ο νομοθέτης, που αναλαμβάνει να οργανώσει το σπουδαιότερο αγαθό, την παιδεία.
- B.4.** Εισαγωγή Αριστοτέλη
Σχολικό βιβλίο σελ. 145 – 147
«Επιστροφή του Αριστοτέλη στην Αθήνα αρχίζει η Τρίτη περίοδος της φιλοσοφικής του δραστηριότητας. Ο Αριστοτέλης διδάσκει στο Λύκειο»
- B.5.** **Λανθάνειν** : λάθος, λαθραίος, λήθη, λησμονιά, αλήθεια
Μανθάνειν : μάθηση, μαθητής, συμμαθητής, μαθησιακός
Εΐληφε : λήπτης, λήψη, σύλληψη, παραλήπτης, λήμμα
Διαφέρονται : φορά, φορέας, φόρος, συμφορά, οισοφάγος, διένεξη
Νομίζειν : νόμισμα, νομισματικός

Γ.1. Και ο Αντισθένης, είπε, Πώς λοιπόν, Σωκράτη, αν και έχεις τέτοια άποψη (γνώμη) δεν εκπαιδεύεις κι εσύ την Ξανθίππη, αλλά συναναστρέφεις με την πιο δύσκολη (την πιο ατίθαση) γυναίκα από αυτές που υπάρχουν, νομίζω όμως και απ' αυτές που έχουν υπάρξει και απ' αυτές που θα υπάρξουν (ή θα ακολουθήσουν);

Επειδή, είπε, βλέπω και όσους θέλουν να γίνουν ικανοί ιππείς να αποκτούν όχι τα πιο υπάκουα αλλά τα αγριεμένα άλογα. Γιατί νομίζουν ότι, εάν μπορέσουν να έχουν στην κατοχή τους τέτοια άλογα, εύκολα βέβαια θα μεταχειριστούν τα άλλα άλογα. Και εγώ βέβαια επειδή θέλω να συναναστραφώ με ανθρώπους και να επικοινωνήσω (εννοείται :μαζί τους) την έχω αποκτήσει, επειδή γνωρίζω καλά ότι, εάν θα υποφέρω (ανεχτώ) αυτήν, εύκολα βέβαια θα συναναστραφώ με όλους ανεξαιρέτως τους άλλους ανθρώπους.

Γ.2.α. **ἔφη** → φάθι
γινώσκων → ἐγνώκατε
ὄρῳ → ἐώρας
νομίζουσι → νομιούσι
κατέχειν → κατάσχη

Γ.2.β. **σύ** → ὑμῖν **γυναικί** →
γύναι **θυμοειδεῖς** →
θυμοειδές **ἵππους** →
ἵππῳ
ἅπασιν → ἀπάσης

Γ.3.α. **γυναικί** → αντικείμενο του ρήματος χρῆ
τῶν οὐσῶν → επιθετική μετοχή σε θέση γενικής διαιρετικής από το επίθετο χαλεπωτάτη, ουσιαστικοποιημένη με υποκείμενο το άρθρο της
κτωμένους → κατηγορηματική μετοχή από το ρήμα ὄρῳ, συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος ὄρῳ «τούς βουλομένους»
χρήσθαι → τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο της μετοχής βουλόμενος
εὖ → επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στη μετοχή εἶδως
ἅπασιν → κατηγορηματικός προσδιορισμός στη λέξη ἀνθρώποις

Γ.3.β. Πρώτος υποθετικός λόγος

Υ : ἦν ..... δύνωνται κατέχειν
ἦν + υποτακτική ενεστώτα
Α : ράδιως ..... χρήσεσθαι
Ειδικό απαρέμφατο μέλλοντα

Απλός εξαρτημένος υποθετικός λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο.

Δεύτερος υποθετικός λόγος

Υ : εἰ ταύτην ὑποίσω
εἰ + οριστική μέλλοντα
Α : ὅτι ..... συνέσομαι
Οριστική μέλλοντα

Απλός εξαρτημένος υποθετικός λόγος που δηλώνει το πραγματικό στο μέλλον.